Moderne toneelteksten van de vergetelheid gered

30-08-2016 11:22

Toneeltekst lezen

De doelgroep van De Nieuwe Toneelbibliotheek zijn theatermakers, toneelschrijvers, amateurgezelschappen en het theaterpubliek. Ook alle theateropleidingen en sommige middelbare scholen en bibliotheken nemen regelmatig boekjes af. Dat is een duidelijke doelgroep, maar geen grote. Daarom is printing on demand een uitkomst. ‘Dat printen een goed alternatief voor drukken is geworden, is een doorslaggevende factor geweest toen we de bibliotheek opzetten. Als we van iedere titel een drukkersoplage op voorraad zouden moeten houden, was dit niet mogelijk geweest. Bovendien is het redelijk eenvoudig geworden om een site met webshop op te zetten’, zegt Ditte Pelgrom.

Dat printen een goed alternatief voor drukken is, is een doorslaggevende factor

‘We hebben een aantal leveranciers uitgezocht en zijn langs gegaan. Bij Hollandridderkerk waren ze het verst: zij hadden de techniek en de flexibiliteit om de boekjes zo te maken als wij ze wilden hebben. Bovendien hebben ze meegedacht met het businessmodel. En wat voor ons ook belangrijk is: zij verzorgen de distributie. Dat scheelt ons een heleboel werk.’

Een ander belangrijk voordeel van printing on demand is voor De Nieuwe Toneelbibliotheek dat titels altijd leverbaar blijven: zo lang de bestanden op de server staan kunnen ze geprint worden. Als een nieuwe titel

verschijnt is er natuurlijk een verkooppiek. Maar daarna blijven er bestellingen binnenkomen. Er zijn eigenlijk geen titels die nooit meer verkocht worden.

Boekjes maken

Gezelschappen en auteurs uit Nederland én Vlaanderen stellen ook zelf teksten voor die in de bibliotheek opgenomen kunnen worden. Margreet Huizing, zakelijk leider van zowel De nieuwe Toneelbibliotheek als theatergezelschap Mug met de gouden tand: ‘De theaterwerelden in beide landen zijn best gescheiden, maar er gebeuren aan beide kanten van de grens veel interessante dingen. Wij willen die twee een beetje dichter bij elkaar brengen.’

Ditte Pelgrom (links) en Margreet Huizing

Als Ditte Pelgrom er meteen wat in ziet, begint het productieproces direct. Bij twijfel heeft ze vier meelezers die de tekst beoordelen. Als alle redactiewerkzaamheden zijn gedaan, maakt Connie Nijman, de vormgever, er een boekje van. Dat bestand gaat met alle bijbehorende metadata naar Hollandridderkerk. Dan zet Ditte Pelgrom de titel op de website en in de webshop en kan de verkoop, productie en distributie beginnen.

‘Het proces is zo veel mogelijk geautomatiseerd,’ zegt Henny Korevaar, Manager Sales van Hollandridderkerk. ‘Daardoor kunnen we snel leveren en voorkomen we fouten.’ De order komt geautomatiseerd binnen en gaat meteen het systeem is. Soms gaat het om een enkel exemplaar, maar vaak ook om bestellingen van een stuk of tien: twee van de ene titel, drie van een andere enzovoort. Omdat de boekjes zo klein zijn, wordt een titel telkens in een oplage van vier geprint: anders zouden er te veel snijresten zijn. De boeken worden per order verzameld, in een vouwdoos gedaan en gaan nog dezelfde dag met de post mee.

Herkenbare serie

Het omslag is sober en helder. Het doet denken aan de Universal Bibliothek van Reclam. Dankzij de kleuren

zijn boekjes uit verschillende reeksen meteen te onderscheiden. Die kleuren staan voor verschillende soorten teksten: groen voor origineel Nederlands toneelwerk, oranje voor vertalingen, paars voor teksten in een andere taal, bruin voor meertalig en blauw voor beschouwingen over toneel. Daarnaast is er een aantal witte boekjes, voor producties die niet in het vaste format passen en waarvoor auteurs carte blanche hebben gekregen. Daarin is bijvoorbeeld een complete getekende scenografie opgenomen. Maar veruit de meeste zijn toneelteksten die nieuw geschreven of vertaald zijn.

Verkoopkanalen

De meeste boeken worden via de webshop besteld, maar er worden ook veel boekjes in het theater verkocht. Daarvoor moeten de gezelschappen wel mensen beschikbaar hebben. Als alternatief is er een omgebouwde snoepautomaat, die al in verschillende steden in Nederland en Vlaanderen heeft gestaan. Toch is verkoop door acteurs het effectiefst, weet Margreet Huizing: ‘Als Marcel Musters ze verkoopt en ze nog signeert ook, vliegen ze over de toonbank. Maar meestal is boekjes verkopen slecht te combineren met een hele avond op het toneel staan.’

Toch verkopen de gezelschappen vaak – soms tot hun eigen verbazing – goed. ‘Dan beginnen ze met honderd stuks en hangen ze al heel snel aan de lijn om bij te bestellen. Levering: liefst dezelfde dag nog.’ Ten slotte zijn er verschillende abonnementsvormen, bijvoorbeeld voor studenten, boekwinkels of bibliotheken.

Op papier en digitaal

Alle boekjes zijn niet alleen op papier, maar ook digitaal beschikbaar. Die gratis digitale versie laat zich niet downloaden of printen, maar bevat wel de complete tekst. Vooral jonge theatermakers en studenten lezen online. ‘Toch lezen nog veel mensen graag van papier. Dit zijn waardevolle teksten, die wil je toch bij je houden,’ zegt Ditte Pelgrom. ‘Bovendien: toneel heeft een fysiek aspect: het gebeurt in de zaal, je bent er als bezoeker bij. Boekjes hebben dat fysieke aspect ook.’

‘Als ik tegen mensen van de Mug zeg dat ze een tekst van een auteur die we op het oog hebben online kunnen lezen, komt het er vaak niet van’, voegt Margreet Huizing aan, ‘maar als ik ze een boekje in handen stop, beginnen ze liefst meteen te lezen. Ik geef ze ook vaak aan mensen die ziek zijn: dit formaat is heerlijk om in bed te lezen.’

Dit formaat is heerlijk om in bed te lezen

Hoewel de oplages per boekje klein zijn, maken zowel Pelgrom en Huizing als Korevaar bezwaar tegen het woord nichemarkt. ‘We geven bijna elke week een nieuwe titel uit binnen het professionele circuit, dat doet geen enkele andere toneeluitgeverij,’ aldus Ditte Pelgrom. ‘De oplage per titel is weliswaar beperkt,’ vult Korevaar aan. ‘Je zou dus kunnen zeggen dat elk boekje een niche-product is, maar met meer dan driehonderd titels is de totale oplage zeer de moeite waard, dat is geen niche meer.‘

Nieuwe Toneelbibliotheek wint Prijs van de kritiek

De Nieuwe Toneelbibliotheek krijgt de Prijs van de Kritiek 2016. De prijs wordt op woensdag 7 september 2016 uitgereikt tijdens het Nederlands Theaterfestival. De verzamelde Nederlandse theatercritici vinden dat ‘de Nieuwe Toneelbibliotheek niet alleen een belangwekkende steunpilaar voor de toneelliteratuur in Nederland en Vlaanderen [is] maar zeker ook een onmisbare pijler voor het theatergeheugen.’

Frank Veerkamp